

## Manifest elitist 2017

### Maia CIOBANU

O speranță inocentă bântuie sufletul și mintea compozitorului : accesibilitatea e oare accesibilă?

Din spatele ei apar multiple capcane: întrebări cu răspuns presupus (tomuri, tomuri), răspunsuri care desființează întrebarea (tomuri, tomuri), întrebări care se bifurcă:

Accesibilă pentru creator? în ce condiții / cu ce urmări?

Accesibilă pentru public? în ce condiții / cu ce urmări?

Suținând demersul de accesibilitate artistul desconsideră și descalifică publicul căruia i se adresează; o creație comodă, "fără probleme" își informează receptorul că de la el nu se cere prea multă inteligență și nici cine știe ce nivel cultural.

Să ne amintim: comunicarea artist - public este dată de intersecția valorilor comune ale creatorului și receptorului. ***Dacă, ademenit de mirajul comunicării facile, un creator renunță la o serie de valori ale creației sale***, ascultătorul pierde uimirea, nu se mai poate bucura de îndoieli, nedumeriri, întrebări, de acel "altfel" care l-ar ajuta să urce, să priceapă mai mult decât înainte. Drept urmare, ***compozitorul nu comunică mai bine, nu devine mai accesibil, ci mai trivial***, el coboară ștacheta fără a reuși ca ideile sale să devină permeabile.

O (in)soluție a accesibilității flutură un succes rapid, ademenitor ca o sirenă: familiaritatea cu publicul și, legată de ea, asocierea plăcerii cu accesibilitatea.

Ea plasează momentul duos al cântatului la ureche pe pedestalul Artei, confundă comunicarea cu apropierea fizică și o desființează. Suprimând distanța dintre el și public, creatorul anulează dialogul și înăbușă în față orice tentativă de ascensiune a propriului său receptor.

**Accesibilitatea este accesibilă doar publicului și este la latitudinea acestuia.** Ea presupune deschidere, disponibilitate, efort; nu e dată, nu e garantată oricui și în orice condiții. Și atunci, e accesibilitatea predictibilă? Propunem un tabel lămuritor:

**Accesibil:**

2+3=5

Balada Miorița

Pierre Menard, autorul lui Quichote

Teoria relativității generalizată

Coloana infinită

Pământul e rotund și se învârtel

Fizica cuantică

**Inaccesibil:**

2+3=5

Balada Miorița

Pierre Menard, autorul lui Quichote

Teoria relativității generalizată

Coloana infinită

Pământul e rotund și se învârtel

Fizica cuantică

Și o întrebare adiacentă: are accesibilitatea componente spațio-temporale? Desigur, vezi inaccesibilitatea (fizică) a muzicii lui Wagner într-un anume moment. Sau o muzică orientală înainte și după un atentat.

Din păcate, accesibilitatea nu e numai temporală ci și temporară - v. muzica lui Bach, Mozart, Monteverdi și nu numai.

Chestiunea accesibilității este legată de conceptul de democratizare a culturii, ca și de cel al globalizării (apropo de "satul global" al lui McLuhan, la țară se înțelege mai puțin). Insistența cu care e vânturată și cu care induce o nemaiîntâlnită presiune asupra artistului dezvăluie evidentele motivații politice. Artistul trebuie înhămat ideologic, el trebuie utilizat și încadrat într-un sistem care țintește/glorifică uniformizarea. Căci, în mod evident, accesibilizarea culturii produce omogenizarea și aplatizarea modului de gândire, facilitând manipularea. Cu cât mai mult crește gradul de accesibilizare, cu atât mai rapidă, mai directă va fi dirijarea individului, a maselor.

Cât despre caracterul real sau imaginar al conceptului democratic, adevărurile nu sunt totdeauna convenabile, inclusiv în perimetrul artistic. Ceea ce propune (a propus deja) democratizarea culturii este versiunea culturii de bucatărie (numită cultură de masă), fie ea în variantă occidentală sau sovietică. O vedem tropăind convingător și stupid, o vedem răspândindu-se cu o tipică insensibilitate în mass media, cucerind pas cu pas podiumul, unind stânga și dreapta, capitalismul și comunismul.

Dacă admitem existența democrației (o himeră inventată de greci) vom constata că Arta este aristocratică și profund nedemocratică, tocmai pentru că Arta este Adevăr, iar Adevărul nu are nicio tangență cu democrația și este independent de statistică.

Democrația produce o nivelare cenușie, fără nici o legătură cu asimetria impredictibil colorată a imaginației artistice. Marile valori ale Artei nu au fost create în sisteme democratice și nu se datorează acestora.

Merită să ne amintim un moment din Evanghelie care configurează ca într-o parabolă valoarea argumentului democratic. E momentul în care, din lașitate politică, Pilat renunță la responsabilitatea sa ca reprezentant al elitei. Rezultatul: între Iisus și Baraba, democrația își dă adevărata măsură și îl condamnă pe Iisus, salvându-l pe Baraba.

Dacă aruncăm o privire asupra diferitelor sisteme sonore cu care a operat până acum muzica vom observa că singurul sistem sonor democratic - sistem care asigură egalitatea de șanse tuturor sunetelor ce viețuiesc într-un fel de comună în care au aceleași drepturi și aceeași vizibilitate - este cel inventat de noua școală vieneză (sau, dacă vreți, atribuit acesteia) - respectiv sistemul serial.

În sistemele anterioare, sisteme apărute în mod natural, componentele sunt organizate ierarhic în raport cu sunetul fundamental; ele au funcții diferite ca rol și importanță, sensibile la modificările dictate de evoluția diferiților parametri sonori și nu numai.

Aceleași principii - gravitația și ierarhia - acționează în macro și microcosmos, în artă, în societate, în politică; tot ele modelează structurile sonore esențiale într-o unitate perfect coerentă.

Sistemul artificial al celor douăsprezece sunete egale în drepturi este imaginat în "Doctor Faustus" de compozitorul Adrian Leverkühn, cu intuiția artistului care poate sesiza, anticipa, uneori chiar asuma delirul și goana spre prăpastie a umanității; personaj-simbol al țării care și-a asumat pactul cu diavolul celui de-al treilea Reich, antieroul lui Thomas Mann înlocuiește emoția cu batjocura, răceala, caricatura, plătindu-și succesul cu propria autodistrugere.

Egalitate, democrație, libertate... Din ce sunt făcute aceste chibrituri care aprind revoluții și dărâmă vieți?

Cât de bună, cât de necesară este facilitarea comunicării, a oricărei comunicări, indiferent de mesaj, indiferent de partenerii de dialog? Cât de reală este egala lor capacitate de înțelegere? E suficient să ne amintim de experiența proletcultismului în artă, hotărând granița dintre valoare și nonvaloare, fixând ștacheta bunului gust în numele maselor.

Arta obligatoriu accesibilă propune egalizare prin decădere, coborârea cât mai jos posibil, în așa fel încât, cu ochii la nivelul solului, orice viziune a ascensiunii să devină imposibilă. Afirmând inutilitatea efortului spiritual, promovând și încurajând comoditatea intelectuală, conceptul demagogic al accesibilității în orice condiții trimite în neant varianta unei comunicări reale, viabile. Ceea ce este perfect accesibil este perfect inutil.

E bine să ascultăm și să înțelegem ceea ce ne spune muzica, prin frumusețea unei sonate, prin perfecțiunea unei fugi de Bach, a "Întrebării fără răspuns" puse de Ives.

Existența lor indică Adevărul universal valabil; ea desființează fără drept de apel demagogia pseudo-egalitaristă a societății de consum actuale. Singura condiție e să nu fim surzi.

Și o ultimă întrebare: cât de accesibil e ascultătorul?

## SUMMARY

**Maia Ciobanu**

### **An Elitist Manifesto 2017**

If artists guide themselves only according to the criterion of accessibility, they disregard and disqualify the audience that they address, just as they disregard themselves. The receiver is deemed to be pervious only to trivial messages; composers who lower their own quality simply relinquish the value of their ideas instead of communicating them more efficiently.

**Accessibility only depends on the audience and is up to them.** It implies openness, availability, effort; it is not a given, it is not granted to just anybody in any conditions.

The issue of accessibility is connected to the concept of the democratisation of culture, as well as to that of globalisation, in a context driven by strong political motivations that aim at manipulation, even via art itself.

We can look at the concept of democracy in its real or imaginary acceptance. In the former variant, we shall find that Art is aristocratic and profoundly non-democratic, precisely because Art is Truth, and Truth has no tangency with democracy and is independent from statistics. Obligatorily accessible art proposes equalisation through degradation; what is perfectly accessible is perfectly useless.

Music, real Music dismantles the pseudo-equalitarian demagogy of today's consumerist society once and for all; provided that we should not be deaf.

Traducerea rezumatelor: **Alina Bottez**